

EREDIENST CREATIEF

Workshop Willem Zijlstra – zaterdag 26 maart, 2011, 14.00 – 15.30 uur

Inleiding

Het gaat in deze workshop om de wijze waarop beeldende kunst ingezet kan worden in de liturgie. Het gaat ons daarbij om zowel 2D als 3D werk. Nu omvat “beeldende kunst” een erg breed terrein. Ik begin met de afbakening van vier gebieden:

- 1) Kunst zoals die door kunstenaars in het verleden is gemaakt. Het betreft het werk van de “klassieken”, algemeen geaccepteerd in de canon van beroemde kunstenaars. Hun werk is vanuit boeken en via internet te bekijken, te kopiëren en via beamer te projecteren.
- 2) Kunst van professionele kunstenaars die op dit moment nog actief zijn en waarvan een deel in Nederland woont en werkt. Hun werk is op exposities, recente uitgaven en via internet te bekijken. De kunstenaar kan misschien uitgenodigd worden en zijn/haar werk kan eventueel geëxposeerd worden.
- 3) Kunst gemaakt door begaafde gemeenteleden, waarbij de grens tussen kunst en creatief niet altijd scherp getrokken hoeft te worden want professioneel-, en amateur-werk zijn beide welkom. De betrokken gemeenteleden zijn direct in de buurt en kunnen te alle tijde gemobiliseerd worden.
- 4) De totale gemeente die op geëigende momenten uitgenodigd worden deel te nemen aan creatieve activiteiten. Afhankelijk van het soort opdracht zullen meer of minder leden participeren.
- 5) de voorganger/ spreker tijdens zijn voordracht

In de omgang met beeldende kunst zullen groepen 1 en 2 om een wezenlijk andere benadering vragen dan de groepen 3 en 4. Groep 5 is weer een geheel andere categorie.

Hieronder heb ik een willekeurig aantal voorbeelden verzameld van de manier waarop de diverse groepen betrokken kunnen worden in onze gangbare kerkdiensten.

Werken met groep 1

- 1) Via kunstboeken of Internet zoeken we naar geschikt beeldmateriaal uit het enorme reservoir van Kunst uit het verleden die geschikt zijn voor het onderwerp/thema dat behandeld wordt in de dienst. Het beeld wordt gescanned of gedownload en via powerpoint en met behulp van een beamer op geschikt moment geprojecteerd, al dan niet voorzien van een passende toelichting.
- 2) Een bepaald kunstwerk of een serie rond een thema of van één schilder/beeldhouwer kan aanleiding geven tot uitvoerige behandeling door een “kenner” of besproken worden in een groeps gesprek. Ik geef een reeks voorbeelden van onderwerpen die volgens mij geschikt zouden zijn:
 - Het altaarstuk van Jan van Eijck- de aanbidding van het lam.
 - De 20ste eeuwse iconen van Jawlenski.
 - Jezus in het werk van Chagall

- De poort van de hel van Rodin
 - Guernica van Picasso
 - De Annunciatie van Bill Viola
 - De Sixtijnse kapel van Michelangelo
 - de schilderijen uit de catacomben van Rome
- Enz.

3) Plaats een kunstwerk uit de kunstgeschiedenis op de voorkant van het gemeenteblad en laat iemand met enige kennis van zaken een kleine bespreking geven aan de binnenzijde.

4) Bezoek met een groep geïnteresseerden een tentoonstelling met een relevant thema en laat iemand daarvan verslag doen tijdens de kerkdienst.

5) Vertoon tijdens de dienst een klein stukje DVD of U-tube dat over een kunstenaar of zijn werk gaat dat thematisch verbonden is aan wat in de dienst gebeurt.

Werk van deze groep is te vinden in boeken als:.....

Of via sites als

Werken met groep 2

1) Nodig een plaatselijke kunstenaar/ kunstenaarsvereniging uit die relevante thema's gebruikt in zijn/ hun werk en laat hem/hun aan de hand van meegebracht werk daar iets over vertellen.

2) Nodig een christenkunstenaar uit die werk maakt vanuit zijn geloofsovertuiging en laat hem zijn werk bespreken tijdens een dienst waarbij sprake is van thematische overeenkomst. (zulke kunstenaars zijn te vinden via internet/google of via CNV-Kunstenbond / www.arsprodeo.nl)

3) organiseer voor gebruik in de gemeente of voor contact met mensen buiten de gemeente een expositie met een uitdagend thema in en rondom de kerkzaal. De tentoonstelling is de bekijken voor en na de kerkdienst of bv. Op zaterdag/ zondagmiddag. Daarvoor kan het werk van één kunstenaar worden geselecteerd of een aantal kunstenaars rondom één thema.

4) schaf als gemeente een kunstwerk aan en plaats dit in of buiten het kerkgebouw. Thematisch kan dit werk verbonden zijn aan de identiteit van de gemeente of de naam van het gebouw. Het proces van selectie van de kunstenaar of het kunstwerk kan heel stimulerend zijn voor de gemeente en de kunstcommissie. Net als een schilderij aan de wand van je woonkamer, kan dit beeld het hart vormen van de atmosfeer in de ruimte en een bron zijn van inspiratie.

5) schaf met meerdere gemeentes of particulieren een kunstwerk aan en laat dit onderling circuleren waarbij het een aantal maanden op één plek hangt

6) Geef een geselecteerde kunstenaar de opdracht een werk te maken rond een bepaald thema. Volg met foto en camera het ontstaansproces en onthul het op een feestelijk moment.

7) bezoek met een groep geïnteresseerden het atelier van een kunstenaar die interessant werk maakt en ga met hem in gesprek over zijn werk. In de gemeente kan daar met ondersteuning van foto's en film verslag van worden gedaan.

Werken met groep 3

1) Organiseer een kunstmaand waarbij gemeenteleden a.h.v. een thema werk aanleveren die een expositiecommissie ophangt. Tijdens een reeks diensten zou om de beurt één of een aantal werken eruit gelicht kunnen worden.

2) organiseer een workshop tijdens of na afloop van de kerkdienst of tijdens een gemeentevergadering olv een daartoe bekwaam gemeentelid of kunstenaar uit de buurt rond een samen gekozen thema.

Werken met groep 4

Alle onderstaande mogelijkheden kunnen tijdens de dienst of als deel van een gemeenteactiviteit toegepast worden.

1) Maak in groepen een Bijbels kwartet waarbij gekopieerde kunstafbeeldingen op kaarten worden geplakt met passend bijschrift

2) Maak een Bijbels ganzenbord met een gelijkenis of afgerond levensverhaal van een bijbelse figuur als thema (Abraham, Jona, Paulus....)

3) Maak een tableau- vivant van een Bijbelverhaal. Bespreek wie waarom wat doet. Vertoon het tijdens de dienst op het podium.

3) Verdeel een Bijbelverhaal in scènes. Verdeel de scènes over de gemeente en laat elke groep de scène in beeld brengen als een tableau- vivant. Maak van elk tableau een foto en stel zo een strip- verhaal samen dat in gekopieerde vorm weer aan alle deelnemers wordt uitgedeeld.

4) Hertekenen in groepen de klassieke poster “de smalle en de brede weg” . Ook dmv collage kunnen de zijkanten van de wegen aangekleed worden. Exposeer de resultaten en bespreek het waarom van de ingrediënten.

5) Reageer op een klassiek kunstwerk door het decor aan te passen of een tekstwolk toe te voegen. Daarvoor wordt het kunstwerk gedeeltelijk of totaal gekopieerd. Met scharen, lijmstiften en viltstiften bewerkt. Iedereen maakt zijn eigen versie en alles wordt na afloop geëxposeerd.

6) Ontwerp met elkaar de nieuwe inrichting van de kerkzaal. Denk aan verandering van kleur, opstelling, inrichting, belichting. Er kan een interieur- architect worden uitgenodigd om ideeën te vormen.

7) Ontwerp met elkaar een stiltehoek/ gedenkhoek die een werkgroep vervolgens gaat uitvoeren. Ook hierbij kan een professional worden ingezet.

- 8) Ontwerp een toepasselijke wand/ plafondschildering voor de kerkruimte. Beelden kunnen afwisselend en afhankelijk van de tijd van het jaar met een beamer worden geprojecteerd.
- 9) Ontwerp met klei of was een nieuw doopvont, kansel of avondmaalsstel
- 10) bespreek tijdens de dienst klassiek christelijke symbolen (te vinden in het boek “Christelijke Symbolen van A tot Z“, Boekencentrum, Alfred C.Bronswijk)
- 11) Ontwerp na de bespreking van nr. 10 eigen symbolen bij belangrijke thema’s
- 12) Een serie scènes uit een bijbelverhaal (bv het kerstverhaal) zijn gekopieerd via boeken of internet en niet-chronologisch samengebracht. In groepen moet de juiste chronologische volgorde worden samengesteld. De eerste groep die daarin slaagt krijgt een prijs.
- 13) Iedereen tekent een bekende bijbelfiguur en deze wordt in een modern decor (foto uit fotoboek of tijdschriften) geplakt met een tekstwolk erboven. Zo kan een strip worden samengesteld of via power- point geprojecteerd worden tijdens de vertelling.
- 14) Een relevant kunstwerk wordt vertoond. Iedereen schrijft in tien regels op wat het beeld hem “zegt”.
- 15) Een bekend kunstwerk wordt geprojecteerd en de eerste regel van een bijbehorende vertelling wordt voorgelezen. Iedereen voegt zijn eigen verhaal eraan toe. Een aantal worden voorgelezen.
- 16) Een aantal Psalmen worden onder de deelnemers verdeeld. Iedereen schrijft op de helft van een A4-tje de tekst van de Psalm in zo mooi mogelijk handschrift. Op de andere helft van het blad illustreert iedereen deze Psalm op volkomen eigen wijze (pen/inkt, collage uit tijdschriften, zelfgemaakte foto’s....) De bladen worden gebundeld en na kopiëren uitgedeeld.
- 17) Een Bijbelverhaal wordt opgedeeld in scènes en per individu uit een groep met klei of was uitgebeeld. De beelden vormen met elkaar in juiste volgorde opgesteld een ruimtelijk verhaal.
- 18) Met viltstift of verf wordt gereageerd op een aantal fragmenten uit klassieke muziekstukken mbt christelijke feesten (Mattheüs- passion, Messiah,...) in abstracte vorm. De fragmenten hebben ieder een totaal andere gevoelswaarde. De resultaten worden vergeleken.

Groep 5

- 1) Gebruik tijdens het verhaal een visueel object dat het verhaal illustreert/ samenvat
 Voorbeelden: - een overvloeiende beker (beker waarin water wordt geschonken tot over vloeïend toe)
 - een wijnrank met druiven bij de gelijkenis van de wijnstok
 - een steen en een appelpit bij de gelijkenis van het mosterdzaadje
- 2) Gebruik voor of tijdens het verhaal een toepasselijk geprojecteerd kunstwerk
- 3) Gebruik voor of tijdens het verhaal een kort U-tube filmpje, een trailer van een film, een fragment uit een DVD of een muziek- clip.